

NOTRANJI TRG: SPLOŠNA NAČELA

Notranji trg je območje blaginje in svobode, ki omogoča dostop do blaga, storitev, delovnih mest, poslovnih priložnosti in kulturnega bogastva. Nenehno si je treba prizadevati za nadaljnjo krepitev enotnega trga, ki bi lahko močno koristila potrošnikom in podjetjem v EU. Zlasti enotni digitalni trg odpira nove priložnosti za krepitev gospodarstva (z elektronskim trgovanjem) in hkrati zmanjšuje upravno breme (z e-upravo in digitalizacijo javnih storitev). Nedavne raziskave kažejo, da načela prostega pretoka blaga in storitev ter zakonodaja na tem področju prinašajo koristi, ocenjene na 985 milijard EUR letno.

PRAVNA PODLAGA IN CILJI

Členi 4(2)(a), 26, 27, 114 in 115 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Namen skupnega trga, ki je bil vzpostavljen z Rimsko pogodbo leta 1958, je bil odpraviti trgovinske ovire med državami članicami, s tem pa povečati gospodarsko blaginjo in prispevati k oblikovanju „vse tesnejše zveze med narodi Evrope“. Z Enotnim evropskim aktom iz leta 1986 je bil v Pogodbo o Evropski gospodarski skupnosti (EGS) vključen cilj, da se vzpostavi notranji trg, ki je bil opredeljen kot „območje brez notranjih meja, na katerem je zagotovljen prosti pretok blaga, oseb, storitev in kapitala“.

DOSEŽKI

A. Skupni trg iz leta 1958

Vzpostavitev skupnega trga, kar je bil glavni cilj Rimske pogodbe, je bila dosežena z vzpostavitvijo carinske unije leta 1968, odpravo kvot, prostim gibanjem državljanov in delavcev ter delno davčno harmonizacijo na podlagi splošne uvedbe davka na dodano vrednost (DDV) leta 1970. Prosto trgovino z blagom in storitvami ter svobodo ustanavljanja pa je še vedno omejevala protikonkurenčna praksa javnih organov.

B. Vzpostavitev notranjega trga v osemdesetih letih 20. stoletja in Enotni evropski akt

Vzroka za premajhen napredek pri vzpostavljanju skupnega trga naj bi bila predvsem izbira preveč podrobne metode za harmonizacijo zakonodaje in pravilo, po katerem je bilo za sprejemanje sklepov Sveta potrebno soglasje. Sredi osemdesetih let 20. stoletja je začela Evropska gospodarska skupnost na podlagi politične razprave razmišljati o temeljitejšem pristopu k odpravi trgovinskih ovir: o notranjem trgu.

V Enotnem evropskem aktu, ki je začel veljati 1. julija 1987, je bil določen točen rok za dokončno vzpostavitev notranjega trga, in sicer 31. december 1992. Z aktom

se je okreplil tudi mehanizem sprejemanja odločitev o notranjem trgu, saj je uvedel glasovanje s kvalificirano večino za področja, kot so skupne carinske tarife, prosto opravljanje storitev, prost pretok kapitala in zблиževanje nacionalnih zakonodaj. Do izteka roka je bilo sprejetih več kot 90 % zakonodajnih aktov s seznama v beli knjigi iz leta 1985, večinoma s kvalificirano večino.

C. Deljeni odgovornosti za dokončno vzpostavitev notranjega trga naproti

Notranji trg veliko prispeva k blaginji in povezovanju gospodarstva EU. Izvajanje nove strategije notranjega trga od leta 2003 do leta 2010 je bilo usmerjeno v to, da se olajša prost pretok blaga, povežejo trgi storitev, zmanjša vpliv davčnih ovir in poenostavi zakonodaja. Znatni napredek je bil dosežen pri odpiranju trga za promet, telekomunikacije, elektriko, plin in poštno storitve.

V sporočilu z naslovom Boljše upravljanje enotnega trga ([COM\(2012\)0259](#)) je Komisija predlagala horizontalne ukrepe, kot so usmeritev v jasno, zlahka izvedljivo novo zakonodajo, boljša uporaba obstoječih informacijskih orodij, s katerimi bo lažje uveljavljati pravice enotnega trga, in vzpostavitev nacionalnih centrov za spremljanje delovanja enotnega trga. Spremljanje je sestavni del letnih poročil o povezovanju enotnega trga v okviru postopka evropskega semestra.

D. Ponoven zagon notranjega trga leta 2010

Komisija je oktobra 2010 objavila sporočilo z naslovom K aktu za enotni trg ([COM\(2010\)0608](#)), s čimer je želela dati enotnemu trgu nov zagon ter postaviti javnost, potrošnike ter mala in srednja podjetja v središče politike enotnega trga. Predstavila je vrsto ukrepov, da bi spodbudila rast gospodarstva EU in ustvarila delovna mesta, s čimer je politika enotnega trga postala ambicioznejša.

Oktobra 2012 je Komisija predstavila Akt za enotni trg II ([COM\(2012\)0573](#)), da bi še bolj razvila enotni trg in izkoristila njegov še neizrabljeni potencial kot gonilo za rast. Akt za enotni trg II določa 12 ključnih ukrepov, ki bi jih institucije EU morale hitro sprejeti. Ti ukrepi se osredotočajo na štiri glavne dejavnike za spodbujanje rasti, zaposlovanja in zaupanja: (1) integrirana omrežja, (2) čezmejno mobilnost državljanov in podjetij, (3) digitalno gospodarstvo in (4) ukrepe za krepitev kohezije in koristi potrošnikov.

Akt za enotni trg II nadaljuje začetni sklop ukrepov, ki ga je Komisija predstavila v Aktu za enotni trg I, in vključuje naslednje ukrepe, namenjene doslednejšemu in bolj povezanemu enotnemu trgu:

- mobilnost podjetij (na primer uvedba določb za privabljanje dolgoročnih naložb, posodobitev postopkov pri insolventnosti in pomoč pri ustvarjanju okolja, ki nudi novo priložnost podjetnikom, ki jim je spodletelo);
- digitalno gospodarstvo (Komisija je predlagala, naj se v EU spodbuja elektronsko trgovanje in se v ta namen zagotovi enostavnejša uporaba plačilnih storitev in večje zaupanje vanje ter njihova večja konkurenčnost, kar bi bil korak v smeri dokončne vzpostavitve enotnega digitalnega trga do leta 2015. Poudarjeno je bilo tudi odpravljanje glavnih vzrokov za pomanjkanje naložb na področju hitrih širokopasovnih povezav ter elektronsko izdajanje računov pri javnih naročilih);

- zaupanje potrošnikov (na primer uvedba ukrepov za široko dostopnost bančnih računov, pregledne in primerljive bančne provizije in enostavnejša zamenjava bančnega računa).

Komisija je morala vse glavne zakonodajne predloge v zvezi z Aktom za enotni trg II predstaviti do pomladi 2013, nezakonodajne predloge pa do konca leta 2013. Parlament in Svet sta bila pozvana, naj zakonodajne predloge sprejmeta prednostno. Napredek je bil predstavljen v študiji z naslovom [Single Market Act: State of Play](#)^[1] (Akt za enotni trg: trenutno stanje).

Komisija je 28. oktobra 2015 objavila sporočilo z naslovom Izpopolnitev enotnega trga: več priložnosti za prebivalstvo in gospodarstvo ([COM\(2015\)0550](#)), ki se osredotoča na praktične koristi za ljudi v vsakodnevem življenju in ustvarjanje dodatnih priložnosti za potrošnike, zaposlene in podjetja. Sporočilo dopolnjuje prizadevanja Komisije za povečanje naložb, izkoriščanje priložnosti enotnega digitalnega trga ter izboljšanje konkurenčnosti in dostopa do financiranja. Namen strategije je bil tudi zagotoviti dobro delujoč notranji trg za energijo ter spodbujati in olajšati mobilnost delovne sile, hkrati pa preprečevati zlorabo pravil. Za še boljšo trgovinsko prakso na notranjem trgu je bila 17. aprila 2019 sprejeta [Direktiva \(EU\) št. 2019/633](#) o prepovedi nepoštenih trgovinskih praks. Te prakse vključujejo zamude pri plačilu za pokvarljivo hrano in preklice naročil v zadnjem trenutku.

Trenutno je pri razvoju notranjega trga eno najtežavnejših vprašanj izvajanje njegove digitalne komponente. Komisija je maja 2015 sprejela strategijo za enotni digitalni trg ([COM\(2015\)0192](#)), ki določa intenziven zakonodajni program za krepitev evropskega digitalnega gospodarstva in se nadaljuje v agendi za Evropo^[2].

Komisija je med pandemijo koronavirusa v svojem sporočilu z naslovom Čas za Evropo: obnova in priprava za naslednjo generacijo ([COM\(2020\)0456](#)) objavila, da bo digitalizacija enotnega trga pomemben steber v okrevanju po krizi. Sestavljali ga bodo štirje deli: (1) naložbe v boljšo povezljivost, (2) večja industrijska in tehnološka prisotnost v strateških delih dobavne verige (npr. umetna inteligenca, kibernetska varnost, infrastruktura v oblaku, 5G), (3) dejansko podatkovno gospodarstvo in skupni evropski podatkovni prostori ter (4) bolj pošteno in ugodnejše poslovno okolje.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Parlament je bil gonilna sila v procesu, ki je privedel do vzpostavitve notranjega trga. V resoluciji z dne 20. novembra 1997 je namreč podprl zamisel, da bi do leta 2002 notranji trg preoblikovali v popolnoma povezan domači trg. V številnih resolucijah, ki jih je sprejel leta 2006 (na primer v resolucijah z dne 12. februarja, 14. februarja, 16. maja in 6. julija), je podprl idejo, da bi bil notranji trg skupni okvir in referenčna točka za številne politike EU.

Aktivno vlogo je imel tudi pri nedavnem ponovnem zagonu notranjega trga. V [resoluciji z dne 20. maja 2010](#) o uresničitvi enotnega trga za potrošnike in državljane je poudaril,

[1]Študijo je naročil tematski sektor Evropskega parlamenta za gospodarsko in znanstveno politiko ter kakovost življenja v imenu Odbora za notranji trg in varstvo potrošnikov (IMCO).

[2][Bolj ambiciozna Unija – Moj načrt za Evropo](#), Politične usmeritve naslednje Evropske komisije za obdobje 2019–2024.

da je treba sprejeti ukrepe za učinkovitejše obveščanje ter večji vpliv potrošnikov ter malih in srednjih podjetij, pa tudi večje zaupanje državljanov. Na Akt za enotni trg se je odzval s tremi resolucijami, sprejetimi 6. aprila 2011, in sicer [o upravljanju in partnerstvu na enotnem trgu](#), [o enotnem trgu za Evropejce](#) ter [o enotnem trgu za podjetja in rast](#).

V [resoluciji z dne 20. aprila 2012](#) o konkurenčnem enotnem digitalnem trgu – e-uprava kot vodilna sila je opozoril, da je za zagotovitev izvajanja čezmejnih upravnih storitev po vsej EU potreben jasen in usklajen pravni okvir za vzajemno priznavanje elektronske avtentikacije, identifikacije in podpisa (kar je nujno, da bi lahko v vsej EU uporabljali čezmejne upravne storitve). Temu je sledila [resolucija z dne 22. maja 2012](#) o pregledu stanja notranjega trga.

Parlament je 11. decembra 2012 sprejel dve nezakonodajni resoluciji v zvezi z notranjim trgom – resolucijo [o dokončanju enotnega digitalnega trga](#) in resolucijo [o strategiji digitalne svobode v zunanji politiki EU](#), kjer je poudaril močno podporo načelu internetne nevtralnosti. To pomeni, da ponudniki internetnih storitev ne bi smeli ne glede na vir ali cilj niti s cenami blokirati, diskriminirati, preprečevati ali zmanjševati možnosti posameznikov, da uporabljajo storitve za dostop, uporabo, pošiljanje, objavlanje, prejemanje ali ponujanje katerekoli vsebine, uporabniškega programa ali storitve po lastni izbiri. V isti resoluciji je Parlament Komisijo in Svet tudi pozval, naj spodbujata in ohranjata visoke standarde za digitalno svobodo v EU. Cilj resolucij je bil oblikovati politiko in prakso, s pomočjo katerih bi v EU vzpostavili pravi enotni digitalni trg ne glede na različne sklope nacionalnih pravil na ključnih področjih, med katerimi so davek na dodano vrednost, poštna storitve in pravice intelektualne lastnine. Načela internetne nevtralnosti in odprtega interneta ter odprava pristojbin za gostovanje so bili vključeni v zakonodajni sveženj o ukrepih za enotni evropski trg elektronskih komunikacij in doseganje povezane celine ([COM\(2013\)0627](#)).

Parlament je [7. februarja 2013 sprejel resolucijo](#) s priporočili Komisiji o upravljanju enotnega trga, v kateri cikel upravljanja enotnega trga opredeljuje kot poseben steber evropskega semestra. Poleg tega je [25. februarja 2014 sprejel resolucijo](#) o upravljanju enotnega trga v okviru evropskega semestra 2014, nato pa [27. februarja 2014](#) še resolucijo o mreži SOLVIT. [12. aprila 2016 je sprejel resolucijo](#) z naslovom Boljšim predpisom enotnega trga naproti, v kateri je poudaril, da je treba odpraviti nepotrebne predpise, birokracijo in negativne učinke ter uresničiti cilje politike in zagotoviti konkurenčno regulativno okolje, ki bo podprlo zaposlovanje in podjetja v Evropi. Evropski parlament je 26. maja 2016 sprejel [resolucijo](#) o strategiji za enotni trg, v kateri je pozval k vzpostavitvi inovativnejšega, močnejšega in bolj poštenega enotnega trga. Da bi olajšal spletni dostop do informacij, upravnih postopkov in storitev za pomoč, ki jih potrebujejo državljanji in podjetja, se je Parlament zavzel za vzpostavitev enotnega digitalnega portala ([Uredba \(EU\) 2018/1724](#)).

Nato je sprejel resolucijo z dne 19. januarja 2016 z naslovom [Aktu za enotni digitalni trg naproti](#), ki so ji sledili številni ukrepi za vzpostavitev enotnega digitalnega trga na področjih, kot so [sodelovalno gospodarstvo](#), [spletne platforme](#) in [umetna inteligenca](#).

Študija [o zmanjšanju stroškov in ovir za podjetja na enotnem trgu](#) (objavljena aprila 2016) je poudarila velik potencial enotnega digitalnega trga pri zmanjševanju stroškov in ovir za državljanje in podjetja v EU.

Druga študija o [daljši življenjski dobi izdelkov: koristih za potrošnike in podjetja](#) (objavljena junija 2016) je prikazala potencial enotnega digitalnega trga za bolj ekološko gospodarstvo EU. O tej temi je Parlament sprejel [resolucijo z dne 4. julija 2017](#).

Na podlagi druge študije o [socialnem gospodarstvu](#), objavljene maja 2016, bi lahko gospodarstvo EU z enotnim digitalnim trgom postalo še bolj socialno. To bi lahko dosegli z razvojem e-uprave in podobnih storitev, kot je e-zdravje, kar je opisano v študiji o [vsesplošnem razvoju enotnega digitalnega trga](#) (objavljeni oktobra 2013).

Po napovedi Komisije, da bo v letu 2020 pripravila nov akt o digitalnih storitvah, je tematski sektor Parlamenta za gospodarsko in znanstveno politiko ter kakovost življenja v imenu Odbora za notranji trg in varstvo potrošnikov pripravil delavnico o [pravilih za elektronsko trgovanje, pripravljeno na digitalno dobo](#), kjer so strokovnjaki in deležniki poudarili, da je treba odpraviti preostale čezmejne ovire za elektronsko trgovanje, da bi lahko v celoti izkoristili prednosti notranjega trga. Osnutki poročila odbora o aktu o digitalnih storitvah so bili objavljeni aprila in maja 2020, končno glasovanje pa bo predvidoma septembra.

Parlament je 17. aprila 2020 med pandemijo koronavirusa sprejel [resolucijo](#), kjer je poudaril, da je enotni trg vir evropske kolektivne blaginje in tudi eno od osrednjih orodij za takojšnje nepretrgano spoprijemanje z izbruhom COVID-19.

V [resoluciji z dne 19. junija 2020](#) je spomnil, da je schengensko območje dragocen dosežek ter srčika projekta EU, in pozval države članice, naj sprostijo omejitve glede svobode gibanja in si bolj prizadevajo za dokončno povezovanje schengenskega območja.

Tematski sektor Parlamenta za gospodarsko in znanstveno politiko ter kakovost življenja namerava oktobra 2020 objaviti študijo o pravnih ovirah za pravila enotnega trga. V študiji bo analizirana zakonodaja držav članic, ki je v nasprotju s pravili enotnega trga ali jih neupravičeno ovira, hkrati pa bodo pripravljena jasna priporočila, kako te ovire odpraviti in preprečiti nove.

Nedavne raziskave kažejo, da načela prostega pretoka blaga in storitev ter zakonodaja na tem področju prinašajo koristi, ki so ocenjene na 985 milijard EUR letno^[3].

Louise Blandin / Mariusz Maciejewski / Christina Ratcliff
08/2020

[3]Poutvaara P. et al., [Contribution to Growth: Free Movement of Goods.Delivering Economic Benefits for Citizens and Businesses](#) (2019) (Prispevek k rasti: prosti pretok blaga – zagotavljanje gospodarskih koristi za državljane in podjetja), ki jo je za odbor IMCO pripravil tematski sektor za gospodarsko in znanstveno politiko ter kakovost življenja ter Pelkmans J. et al., [Contribution to Growth: The Single Market for Services.Delivering Economic Benefits for Citizens and Businesses](#) (2019) (Enotni trg storitev – zagotavljanje gospodarskih koristi za državljane in podjetja), ki jo je za odbor IMCO pripravil tematski sektor za gospodarsko in znanstveno politiko ter kakovost življenja.

